

KARLSTADS KOMMUN

Teknik- och fastighetsförvaltningen

Investeringsplan

2013

Innehållsförteckning

Lokalförsörjningsavdelningen/förvaltningsenheten.....	3
Trafik och gatuenheten.....	5
Natur och park.....	8
Entreprenadavdelningen.....	12
VA-verksamheten.....	14

Lokalförsörjningsavdelningen/förvaltningsenheten

Investeringsplanering

TILLVÄXT

Förvaltningen är drivande i tillväxtarbetet, både genom egna initiativ och i nära samverkan med marknadens aktörer. Investerings- och exploateringsprojekt initieras, som bidrar till att förverkliga nämndens och kommunens vision. Förvaltningen har en tydlig långsiktig investeringsplanering som innehåller nulägesbeskrivning, styrande principer, analys och prioriterade åtgärder.

(Belopp i tkr)	Budget 2013	Budget 2014	Budget 2015
Grundram investering	32 950	32 950	32 950

Nulägesbeskrivning

Den styrande principen att ha tillgångarna i gott skick uppfylls inte. Det är ett mångårigt eftersatt underhåll och reinvestering som speglar dagens behov. Det är även så att hyresgästerna har ett eftersatt behov av att verksamhetsanpassa lokalerna utifrån dagens krav på bland annat arbetsmiljö och effektivitet.

Styrande principer

Det är två delar i investeringsramen. Dels den del som avser lokalanpassningar utifrån verksamheternas behov. Det är öronmärkta pengar för de större verksamheterna. Den andra delen är behov som fastighetsägaren bedömer utifrån byggnadens skick, prestanda och miljöpåverkan.

När det gäller den del som avser verksamheternas behov så sker en samverkan mellan kund och lokalförsörjningsavdelningen. I samverkan tas både frågor om underhålls- och investeringsbehov upp. En del kunder (BUF, GYF, VOF, KFF och Mariebergsskogen) har öronmärkta pengar för lokalanpassningar inom TF's grundram för investeringar. De för kunderna avsatta medlen är en fast summa lika över åren. Behovet från verksamheternas sida är dock ojämnt över åren. Likaså startas en del projekt sent på året och pågår över årsskiftet. Detta medför att investeringarna vissa år överskrider budgeten medan andra år inte når upp till budget.

Övriga medel inom investeringsramen går dels till övriga kunder/verksamheter men också till reinvesteringar i fastigheterna som bedöms vara nödvändiga ur ett byggnads-/installationstekniskt perspektiv, det vill säga till åtgärder som påkallats av fastighetsägaren.

Prioriteringar görs utifrån god ekonomisk hushållning, säkerhet/trygghet, hälsa, energi/miljö samt hållbarhet. Den styrande principen är att ha tillgångarna i gott skick.

Principen att fastighetsägaren gör prioriteringar utifrån byggnadens skick och miljöpåverkan accepteras inte alltid av hyresgästen då alla investeringar påverkar hyran.

Analys

Investeringsbudgeten inom ram 2013 har mindre medel för oförutsett än tidigare år samtidigt som behovet är större. Trots att förvaltarna har fått i uppdrag att prioritera starkt inom sina respektive områden har vi på övergripande nivå fått göra många ytterligare prioriteringar. Detta resulterar i att mer än hälften, sett ur ett ekonomiskt perspektiv, kommer att få läggas på framtiden. Vid en analys av planerade åtgärder ser vi att reinvesteringarna ökar framförallt vad gäller installationer på grund av tidigare bristande underhåll. Vi ser också att det är mer omfattande och kostnadsdrivande reinvesteringar som det finns behov av att genomföra. Vi kommer inte att uppfylla principen att ha tillgångarna i gott skick om inte medel skjuts till de närmaste åren.

Prioriterade åtgärder

Projekt/Investering	2013
Lokalalp. BUF	10000
Lokalalp. GYF	1000
Lokalalp VOF	1000
Lokalalp KFF	1000
Mariebergsskogen	1500
Lekutrustning & Yttre miljö	2000
Enkelt avhjälpna hinder/tillgänglighet	500
Upplarmning förskolor	450
Illanda 1:40-Skåreskolan nytt brandlarm	500
Bokhyllan 1-Hultsbergsskolan nytt brandlarm	800
Älgen 10-Tingvallagården nytt brandlarm	250
Kommisarien 5-Eriksdalsgatan 5 ny sprinkler	350
Trädgården 3-Rosenbad ny brandsäkring ventilation	1200
Lillerud 2:3-Lillerud gruppboende ny ventilation & bergvärme	800
Stora Bårum 1:2-Berghaga gruppboende nybyggnad 1 st lgh	3700
Spånga 1:21-Kungsnäs klubbhus tillgänglighetsanpassning	500
Lillerud 2:3-Lillerud gruppboende utbyggnad	2000
Stora Bårum 1:207-Norvalla ishall ny planbelysning	450
Idrottshuset 1-Sundsta bad & idrottshus ny planbelysning sporthallen	400
Idrottshuset 1-Sundsta bad & idrottshus ny hiss	400
Mercurius 18-Bankpalatset ny hiss i entré	600
Almen 19-Stadshuset ny hiss personaltrapphus	500
Älgen 10-Tjäderskolan reovering hiss	300
Myndighetskravsanpassning hissar	3000
Biblioteket 1-Bibliotekshuset ny reservkraft kontaktcenter	1900
Överförda medel från 2012	-2150
Summa	32950

Trafik och gatuenheten

Investeringsplanering

TILLVÄXT

Förvaltningen är drivande i tillväxtarbetet, både genom egna initiativ och i nära samverkan med marknadens aktörer. Investerings- och exploateringsprojekt initieras, som bidrar till att förverkliga nämndens och kommunens vision. Förvaltningen har en tydlig långsiktig investeringsplanering som innehåller nulägesbeskrivning, styrande principer, analys och prioriterade åtgärder.

(Belopp i tkr)	Budget 2013	Budget 2014	Budget 2015
Grundram investering	21350	21350	21350

Nulägesbeskrivning

Det finns behov av investeringar inom flera olika infrastruktursområden. Kommunen arbetar just nu med att ta fram en trafikplan där man belyser de olika trafikslagen samt olika investeringsobjekt. Många av objekten är omfattande investeringar och ryms inte inom grundramen utan blir ett särskilt äskande. De senaste åren har förvaltningen främst investerat i gång och cykelvägar, trafiksäkerhet samt gatuombyggnad. Fortfarande är behoven i grundramen störst inom just dessa områden. Övriga erforderliga investeringar och reinvesteringar i kommunens trafiksystem kommer att redovisas efter det att trafikplanen är antagen. Verksamhetens grundram för investeringsbudgeten var för 2012 **20 050 tkr**. Avsikten med grundramen är att täcka det löpande reinvesteringsbehovet samt genomföra mindre ombyggnader.

Styrande principer

Prioriteringar av investeringar inom grundramen är en återkommande del i förvaltningens och nämndens arbete. Samtliga investeringar skall inrymmas i perspektiven reinvestering samt nyinvestering (ambitionshöjning, effektivisering, tillväxt). Huvuddelen av investeringarna följer tidigare gjorda investeringsplaner men även uppkomna investeringar (t.ex. i medborgarförslag och synpunkter) hanteras under året. Det finns flera övergripande mål i den strategiska planen som styr enhetens prioriteringslista. Några av målen är:

- Goda möjligheter till hållbara kommunikationer (tillväxt)
- Karlstadborna trivs och är stolta över sin stad (attraktiv stad)
- Tryggheten och tillgängligheten i våra offentliga miljöer ökar (attraktiv stad)
- Kommunens byggnader, anläggningar, gator och parker är i gott skick (vårda tillgångar)

Analys

Trafik- och gatuenheten har ägar-, förvaltar- och utvecklingsansvar för kommunens fysiska trafikmiljö (torg, gator, GC-vägar, enskilda vägar mm). Därutöver finns ett ansvar för en mängd fasta anläggningar i det allmänna rummet som konstbyggnader (broar, kajer, strandskoningar mm), vattenavledning från allmän plats, industrispår mm. Eftersom underhållet har varit eftersatt under flera år är det viktigt att reinvesteringarna sker i tid så att kostnaden inte blir alltför hög och en ev. nyinvestering måste ske. Framförallt är skicket på kommunens broar som är i mycket dåligt skick och en ordentlig översyn och prioritetsordning har tagits fram. När trafikplanen är antagen kommer en särskild skrivelse som behandlar just investeringsbehovet av kommunens broar att tas fram. Förvaltningen kommer även att fortsätta med

att genomföra flera åtgärder som prioriterar gång och cykel framför biltrafiken i centrum samt att prioritera trafiksäkerheten vid skolor och förskolor.

Prioriterade åtgärder

25039 Gång- och cykelvägar 5 500 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Långgatan GC, Vålberg	2500
2	GC Kronoparken, vårgatan-E-18	1000
3	Sävegatan	500
4	Div GC 2013	1500
5	Norra Allén	3500
6	Skogvallsvägen, GC	1700
7	Sjömansgatan, del av, GC	1200

25030 Trafiksäkerhet 2 000 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Brogatan, övergångsställe	700
2	Storgatan, Molkom, gupp	400
3	Trafiksäkerhet skolor	400
4	Div trafiksäkerhet 2013	500
5	Centrumvägen, Skåre	1500
6	Div trafiksäkerhet	500

25035 Gator, ombyggnad 6 000 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Långgatan gata, Vålberg	4000
2	Järpetanvägen	1000
3	Mölnbackagatan	500
4	Div gator 2012	500
5	Herrgårdsgatan, enkelrikta trafiken, etapp 1	4000
6	Sundstavägen, avsmalning av befintlig gata	1500

25037 Tillgänglighet 400 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Hybelejensgata	300
2	Div tillgänglighet 2013	100

25048 Broar, konstbyggnader 2 000 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Broupprustning 2013	1500
2	Trumbyte 2013	500

25046 Enskilda vägar 500 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Enskilda vägar ospecificerat 2013	500

25084 Industrispår 300 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Industrispår ospecificerat 2013	300

25071 Parkering 100 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Parkering ospecificerat 2013	100

25090 Offentlig belysning 1 000 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Utbyte av stolpar 2013	500
2	Offentlig belysning 2013	500

25082 Kollektivtrafik, väderskydd 1 300 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Långgatan, Vålberg	1000
2	Ospecificerat 2013	300

25083 Strandskoningar 500 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Slussportar	300
2	Ospecificerat 2013	200

Övrigt 1 750 tkr

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Snötippor (projektering ej klar)	1750
2	Snötippor	4 000

Natur och park

Investeringsplanering

TILLVÄXT

Förvaltningen är drivande i tillväxtarbetet, både genom egna initiativ och i nära samverkan med marknadens aktörer. Investerings- och exploateringsprojekt initieras, som bidrar till att förverkliga nämndens och kommunens vision. Förvaltningen har en tydlig långsiktig investeringsplanering som innehåller **nulägesbeskrivning, styrande principer, analys och prioriterade åtgärder.**

(Belopp i tkr)	Budget 2013	Budget 2014	Budget 2015
Grundram investering	5 050	5 050	5 050

Nulägesbeskrivning

Verksamhetens grundram har ökats från 3 350 till 5 050 tkr (+ 1 700 tkr) fr o m 2013.

Parker och grönområden:

Stadslandskapets grönska, vatten och blommor är starkt bidragande faktorer för stadens och kommunens attraktivitet. Flera stora utvecklingsprojekt som exempelvis Sandgrundsparken, Blommornas stad och Tulpanfestivalen har genomförs under senare år. De många åren innan detta med uteblivna satsningar på stadens kulturparker har dock genererat ett behov av upprustnings- och utvecklingsinsatser även inom befintliga parkmiljöer.

Utökningen av grundramen för investeringar från och med 2013 innebär att möjligheterna för utvecklingsprojekt inom ram ökat något. Under budgetperioden planeras parkinvesteringar bland annat att göras i Stadsträdgården inför firandet av parkens 150 års jubileum 2013, i Frödingparken samt i finparkerna i stadsdelen Klara.

Lekplatser:

Upprustningen av kommunens ca 140 lekplatser på allmän plats pågår och prioriteras inom enhetens verksamhet. När enheten bildades 2005 var kommunens lekplatsbestånd i ett mycket dåligt skick. Genom prioriteringar och särskilda investeringsmedel till upprustningsarbetet så har många lekplatser åtgärdats och utvecklats. Fortfarande föreligger dock ett upprustningsbehov för majoriteten av de lekplatser som ännu inte åtgärdats. Vid arbetena förnyas redskap och fallunderlag, men det läggs även omsorg på att omgivningen – låt säga leklandskapet - ska vara trivsamt och locka till lek med både kroppen och tanken. Det långsiktiga målet är att samtliga lekplatser ska ha standardklass ”god ” eller ”utmärkt”. Efter 2012 års insatser kommer ca 74 % av lekplatserna att vara i gott eller utmärkt skick.

Badplatser och småbåtshamnar:

TF övertog ansvaret för badplatser och småbåtshamnar från och med 2009. Vid övertagandet från Kultur och fritid överfördes ingen investeringsbudget. I dagsläget föreligger renoveringsbehov vid flera av bryggorna och kön för att få en kommunal båtplats omfattar ca 300 personer. Därmed behöver fler båtbyggare byggas snarast. Till detta har öronmärkta anslag erhållits! Badplatserna håller en enkel standard med upprustningsbehov på de flesta badplatser, både vad det gäller strandområdet, omklädningshytter och parkering. Se underhållsplanen!

Natur och friluftsområden:

Under den senaste 10-15-årsperioden så har TF arbetat mycket aktivt med att tillgängliggöra naturen för människor och mycket anläggningar som fågeltorn, spänger, sittgrupper, informationstavlor etc. har byggts ute i naturen. En betydande del av både investeringar i denna typ av anläggningar och av restaurering av naturmiljöer har finansierats av externa medel i form av LIP-, EU- och LONA-projekt. Under 2012-2013 har verksamheten även fått örönmärkta resurser från de sk miljömiljonerna. Eftersom de flesta anläggningarna är förhållandevis nybyggda och underhålls kontinuerligt så är de i generellt gott skick.

Styrande principer

Parker och grönområden:

De styrande principerna för prioriteringen av investeringsinsatser i parker och grönområden görs utifrån en sammanvägning av parkens strategiska läge, bedömd befintlig och potentiell besöksfrekvens, grad av slitage, behov av nya användningsområden och medborgarnas önskemål.

Lekplatser:

Inför varje år så prioriteras vilka lekplatser som ska upprustas. Prioriteringen görs genom en sammanvägning av resultatet av den årliga säkerhetsbesiktningen, åldersfördelningen på barnen inom kommunens olika stadsdelar/områden, lekplatsernas allmänsklick samt hur många lekplatser som nyligen upprustats inom respektive område. Utöver detta beaktas medborgarnas synpunkter och önskemål. Säkerhetsfrågan är förstas överordnad, finns inte ekonomiska möjligheter till att byta ut ett konstaterat farligt redskap så tas det under alla omständigheter bort. Utveckling/upprustning av befintliga lekplatser prioriteras före nyanläggning.

Båtplatser och badplatser:

Investeringsmedel inom grundram saknas till verksamheten. De styrande principerna för framtida investeringsinsatserna görs utifrån kommuninvånarnas behov av badplatser, fler båtplatser och förvaltningens ambition att behålla befintliga anläggningar i ett godtagbart skick. Utveckling/utökning av befintliga anläggningar prioriteras före nyanläggning för att på så sätt kunna nyttja befintlig infrastruktur som isättningsramper, parkeringar, tillfartsvägar etc.

Natur och friluftsområden:

Utgångspunkten är att utveckla, restaurera och göra värdefull och intressant natur tillgänglig för människor. Vilka områden som prioriteras styrs bland annat av hur intressanta de är att besöka, områdets naturvärden och närhet till staden. Målet är också att se till att olika naturtyper finns representerade bland de områden som görs tillgängliga för allmänheten. I dagsläget är tillgängligheten till natur för handikappade prioriterat, i dessa fall är även topografin en styrande princip. Utveckling av skärgården prioriteras också, för detta finns särskilda investeringsmedel avsatta.

Analys

Parker och grönområden

Efter många årtionden utan några satsningar på stadens kulturparker finns i dagsläget ett ackumulerat behov av upprustnings- och utvecklingsinsatser. Mindre upprustningsinsatser har hittills genomförts inom enhetens grundram medan större utvecklingsinsatser varit beroende av särskilda investeringsmedel.

Natur och parkerens grundram för 2013 är 5 050 tkr. I budget 2012-2014 äskades en höjning av grundramen med 3 000 tkr - vilket också beviljades. Men då TFF fick i uppdrag att lösa finansieringen av Hagaborgsskolan inom grundram så beslutade TFN att bli en nyttja förvaltningens beviljade utökade grundram till detta ändamål. Den utökade investeringsgrundramen på 3 000 tkr som Natur och rekreativprocessen räknat med vid utarbetande av specificeringen av åtagandena inom den strategiska

planen blev därmed förskjutet. Vid framarbetande av denna investeringsplan så utgår vi från att verksamheten fått en utökad grundram med 1 700 tkr!

Därför kommer många investeringar att förskjutas framåt. Mot bakgrund av ovan beskrivna situation kommer inga större investeringar att göras under 2013. Visserligen har verksamheten tillförts ett extra anslag om 1200' tkr men detta används för att balansera 2012 års underskott för lekplatsupprustning (ca.-840' tkr) och parkinvesteringar (-560' tkr).

Till de något mer kostnadsdrivande åtgärder som genomförs under verksamhetsåret hör anläggandet av ett stadsodlingsområde i Stadsträdgården, etapp två av perennplanteringen utmed Hamngatan slutförande av utvecklingsarbeten vid Gubbholmen som påbörjades 2012. I stadsträdgården görs varje år någon typ av upprustning eller utvecklingsprojekt inom grundram. Inför parkens 150-årsjubileum 2013 planeras bland annat en dammanläggning som ska hysa ett vattenkonstverk i Rosengården.

Om grundramsökning på 3 000 tkr erhålls fr o m 2014 kommer parkområden som Frödingparken, "Klaras parker" (Malmtorget, Våxnäsparken och Tysta parken) och Wennbergsparken, men också mindre insatser vid Gubbholmen och Kvarnbergsparken att prioriteras. Enligt analysen förväntas också mer kostnadskrävande insatser krävas gällande alléplanteringar, "parktoaletter" och hundrastgårdar.

För att kunna slutföra Sandgrundsparkens sista etapp krävs särskilda investeringsmedel.

Lekplatser:

Inom enhetens grundram för investering 2013-2015 så planeras 1 500-2 500 tkr att avsättas årligen till lekplatser, vilket motsvarar upprustning av 5-10 lekplatser/ år. Utöver målet att återuppföra hela lekplatsbeståndet till god eller utmärkt standard är målsättningen att minst en lekplats per distrikt skall vara handikappanpassad till största del. För centrala staden, där behovet av lekplatser ökat på grund av att fler barnfamiljer väljer att bosätta sig centralt, finns idéer för Museiparkens lekplats som innebär både handikappanpassning och utveckling av lekplatsen till en attraktiv, kulturtematiserad mötesplats. Detta kräver dock större investeringar och kan inte rymmas inom grundram inom perioden.

Badplatser och småbåtshamnar:

Inom Karlstads kommuns bad- och båtplatser finns idag ett ackumulerat behov av upprustnings- och utvecklingsinsatser. Mindre upprustningsinsatser genomförs inom befintlig driftbudget medan större utvecklingsinsatser är beroende av tillkommande investeringsmedel. I dagsläget har enheten särskilda investeringsmedel på ca 4 400 tkr till 100-120 nya båtplatser. Arbete pågår med att utreda och planera nya båtbygggor i Inre hamn och Tullholmsviken. Översyn av andra lämpliga lägen för utökning, nybyggnation av båtbygggor pågår också.

Skisser för framtida utveckling av badplatsen i Kroppkärrsjön med bland annat handikappanpassning, aktivitets- och lekrområden och omklädningsmöjligheter finns framtagna. Projektet bedöms dock inte kunna rymmas inom grundram inom perioden utan kräver särskilda investeringsmedel.

Natur och friluftsområden:

Kommunens natur och friluftsområden är generellt i gott skick. Mindre investerings- och utvecklingsarbeten samt kontinuerligt underhåll utförs inom driframen. 2011-2013 har TF beviljats LONA-bidrag från Naturvårdsverket för delfinansiering av åtgärder inom I2-skogens strövområde. Pågående arbete med skärgårdsutveckling görs med särskilda investeringsmedel. Investeringsmedel för naturvårdsinsatser kopplat till kommunens Miljö- och klimatstrategi finns beviljade som särskilda investeringsanslag och kommer att fortsätta med ytterligare medel under 2013-14.

Prioriterade åtgärder inom grundram 2013

(Belopp i tkr)

Prio	Åtgärd	Kostnad (tkr)
	Lekplatser	
1	Rödvingens lekplats (Färjestad) <i>Från 2012</i>	200
1	Talluddens lekplats (S Kroppkärr) <i>Från 2012</i>	250
1	Vasalundens lekplats, etapp 2 (Herrhagen) <i>Från 2012</i>	150
1	Henstapromenadens lekplats <i>Från 2012</i>	150
1	Hagbråtens lekplats (Stockfallet) <i>Från 2012</i>	100
1	Aspdungens lekplats (Lorensberg)	400
1	Vallargärdets lekplats (Ulvby)	400
		1650
	Parker och grönområden	
1	Träd vid Klaramotets östra sida <i>Från 2012</i>	50
1	Gubbholmen, förädling björkdunge och justering grusgångar <i>Från 2012</i>	200
1	Perennplantering, etapp 2 Hamngatan	175
1	Omgestaltning Frykmans rondell	200
1	Dammanläggning för konstverk, Stadsträdgården	300
1	Stadsodlingsområde, Stadsträdgården	315
1	Nya växtskyltar, Stadsträdgården	100
1	Tapetserirabatt, Stadsträdgården	10
1	Skolans träd	50
1	Dammanläggning stadsträdgården	100
1	Trädplanteringar	150
		1650
	Oförutsett	350
	Beräknat TA från 2012	-1400
	Summa	5050

Entreprenadavdelningen

Investeringsplanering

TILLVÄXT

Förvaltningen är drivande i tillväxtarbetet, både genom egna initiativ och i nära samverkan med marknadens aktörer. Investerings- och exploateringsprojekt initieras, som bidrar till att förverkliga nämndens och kommunens vision. Förvaltningen har en tydlig långsiktig investeringsplanering som innehåller nulägesbeskrivning, styrande principer, analys och prioriterade åtgärder.

(Belopp i tkr)	Budget 2013	Budget 2014	Budget 2015
Grundram investering, Fordon o Vst	3550	3550	3550
Grundram investering, Anläggning	925	925	925

Nulägesbeskrivning

Avdelningens totala fordons- och maskinpark är i gott skick då den innehåller många ny moderna fordon och maskiner. Det som saknas just nu är investeringsmedel för att byta ut förvaltningens och kommunens övriga verksamhetsfordon, detta gäller främst lätta arbetsfordon.

För personbilar har vi idag en funktionell och miljövänlig fordonspark.

De fordon som idag inte uppfyller ställda miljökrav tankar i huvudsak biodiesel istället för vanlig diesel. Dock så börjar många av dessa fordon uppnå en ålder som gör att reparationskostnaderna ökar och måste bytas ut tidigare än planerat. Då fordonstillverkarna inte alltid godkänner (ur garanti- och underhållssynpunkt) användandet av biodiesel så är vi tvungna att anskaffa fordon med andra miljöalternativ som oftast är dyrare i inköp.

Vad gäller fordon och maskiner på andra enheter i förvaltningen och kommunen så är framförhållningen inte lika god och nya verksamheter/behov uppstår med kort varsel. Föra att kunna tillgodose dessa verksamheter med ett funktionellt fordon bör vi årligen avsätta ett belopp för dessa uppkomna behov.

Styrande principer

Till grund för investeringsplanen ligger enhetens verksamhetsplan med tillhörande investeringsplan 2006-2016. Samtliga fordon och maskiner som anskaffas skall följa de miljömål vi ställer i Kommunens energiplan. Hänsyn skall också tas till om fordonet eller maskinen har möjlighet att tanka biodiesel.

Analys

Statusen på och förnyelsetakten av nuvarande fordons- och maskinpark är eftersatt främst gällande arbetsfordon. Här återstår det ett antal fordon att reinvestera för att fullt ut nå våra åtaganden, minst 95 procent av samtliga fordon ska vara miljöfordon.

Grundramen för avdelningens investeringar bör ses över då kostnaderna kommer att öka för att hålla fordons- och maskinparken i gott skick även i framtiden. Investeringsmedel har äskats från miljö &

energiprojektet (miljömiljonerna) för 2013, ytterligare medel krävs även under 2014, med även 2015, för att nå åtagandet.

Vidare så måste respektive verksamhet i god tid meddela enheten om att nytt investeringsbehov finns så att det kan tas med i kommande äskande.

Prioriterade åtgärder, Fordon och verkstadsenheten

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Redskapsbärare (för grönytor och cykel/gångvägar)	1100
2	Vagnsparken	400
3	Lätta arbetsfordon 2st	700
	<u>Överdrag tidigare lagda investeringar 2012</u>	<u>1350</u>
4	Lastbil, Euro 6 (Anläggning)	1800
5	Lastbil (Spolbil)	3500
6	Traktor (Euro 5)	800
7	Sandupptagare (Traktor)	500

Prioriterade åtgärder, Anläggningsenheten (Centrala maskiner)

Prio	Åtgärd	Kostnad
1	Gräsklippare	500
2	Vibroplatta stor	100
3	Barrack	250
4	<u>Maskinparken</u>	<u>75</u>

VA-verksamheten

Investeringsplanering

TILLVÄXT

Förvaltningen är drivande i tillväxtarbetet, både genom egna initiativ och i nära samverkan med marknadens aktörer. Investerings- och exploateringsprojekt initieras, som bidrar till att förverkliga nämndens och kommunens vision. Förvaltningen har en tydlig långsiktig investeringsplanering som innehåller nulägesbeskrivning, styrande principer, analys och prioriterade åtgärder.

(Belopp i tkr)	Budget 2013	Budget 2014	Budget 2015
Grundram investering	45 000	48 000	48 000

Tillväxtperspektivet

Det mesta av VA-verksamhetens kostnader för utbyggnad av ny infrastruktur i t ex exploateringsprojekt som kan ge förutsättning för ökad tillväxt i Karlstad hanteras inom exploateringsbudgeten som MEX förfogar över. Däremot hanteras mindre anslutningar som dyker upp under året inom en del av VA-verksamhetens grundram och det är dessa som redovisas i denna bilaga.

Större investeringar som inte bedöms kunna rymmas inom ordinarie grundram äskas som särskilda projekt. Investeringar på våra övriga anläggningar (verk och pumpstationer) planeras också med utgångspunkt från målet om tillväxt. Till exempel planeras åtgärder på Sjöstad för att få en mer driftsäker anläggning. På Sörmon planeras åtgärder för en säker och tillräcklig framtida dricksvattenförsörjning.

Nulägesbeskrivning – förtätning (tillväxt)

Förtätning sker successivt. Nya förbindelsepunkter upprättas till det allmänna ledningsnätet då servisanmälan inlämnas. Behöver större åtgärder till kan de ibland behöva skjutas till efterföljande budgetår alternativt sker en omprioritering i budgeten. Hur många nya servisanslutningar det rör sig om varierar från år till år varför just denna budgetpost är svårbedömd.

Styrande principer – förtätning (tillväxt)

De flesta nyanslutningar som sker inom VA-verksamhetens grundram påkallas av att anslutning till det allmänna ledningsnätet begärs av någon byggare som inlämnar en servisanmälan. Det kan vara fråga om anslutning av enstaka villor och/eller komplettering av befintligt nät för att anslutning skall kunna ske. De flesta åtgärder som krävs kan hanteras under budgetåret, men ibland måste omprioritering ske från ledningsnätsbudgeten för förnyelse. Ibland kan åtgärderna göras planerat året efter eftersom påkoppling ibland sker etappvis, vilket gör att kapacitetsbristen inte uppstår omedelbart.

Analys

Åtgärderna (t ex tillkommande serviser) som krävs i ledningsnätet kan ibland ske på bekostnad av reinvestering i befintligt ledningsnät.

Prioriterade åtgärder

I nuläget är det få kända anläggningsarbeten som behöver utföras 2013. De brukar dock trilla in under året. De som vi nu känner till återfinns i tabell längre ner. Gränsen för om ett arbete tas upp under förtätning eller under förnyelse är ibland hårfin. T ex pågår förnyelsearbeten i Väse vilket finns med i förnyelselistan under underhåll. Det har samordnats med exploateringen av ny brandstation i Väse.

Tyngdpunkten blir förnyelse trots att tillväxtperspektivet gynnas av att förnyelsen kommer till eftersom kapacitet då kan tillskapas och ytterligare anslutningar kan ske.

Underhållsperspektivet ("**Förnyelseperspektivet**" - reinvestering)

Nulägesbeskrivning - förnyelsebehov

VA-verksamhetens anläggningar är i en ålder där förnyelsebehovet ökar. Framst är det ledningsnätet som har ett eftersatt underhåll (reinvesteringsbehov). Men även anläggningar såsom vattenverket Sörmon som byggdes ut på 1950-talet börjar få problem (t ex haveri i snabbfiltren 2009, problem med elkablage i mark till grundvattenbrunnar etc).

Ledningsnätet: Förnyelsetakten har på senare år varit för låg, vilket framöver kommer förbättras då grundramen för förnyelse på ledningsnätet höjs. Vi siktar på att så småningom nå en förnyelsetakt på 80 år. Första etappmålet är 100 år. Under 2013 finns 30 mkr vilket motsvarar en förnyelsetakt på 116 år eller förnyelse av 0,86 % av ledningsnätet. (2014: kommer avsatt budget ge en möjlig förnyelsetakt på 106 år dvs 0,94 %). Nämnas bör att en stor satsning utöver nämnda medel också görs på utbyte av 10 km huvudvattenledning från Sörmon, vilket kommer ge en rekordstor förnyelsetakt 2013-2014.

Statusbedömning av spill- och dagvattennät har inletts. Ramavtal för områdesvis filmning av spill- och dagvattenledningar finns. Detta möjliggör större områdesvisa filmningsinsatser i samverkan med spolinsatser av förvaltningens fordon- och verkstadsenhet. Prioriterade områden har hittills varit Molkomsområdet, Väse och Vålberg. Under 2013 är det Romstad, Strand och ev några kompletterande områden. (I vissa delar kommer enbart spoling bli aktuell). Arbetet med att ta vara på all information som filmningarna gett i de påbörjade områdena ska nu omsättas i åtgärdsförslag och långsiktiga planer. Krav från tillsynsmyndighet finns på att vi ska arbeta med saneringsplaner för våra olika verks tillrinningsområden.

I samband med den stora vattenläckan vid Eriksberg och Våxnäs våren 2010 sattes fokus på att hitta var vi behöver göra åtgärder för att förbättra leveranssäkerheten i ledningsnätet. Utredningen som gjordes resulterade i en prioriteringslista som används i planeringen framåt.

Övriga anläggningar: På övriga anläggningar har inventering gjorts i samband med energiprojektet och många installationssystem och byggnadstekniska åtgärder som är energimässigt lönsamma (9 års återbetalningstid) att åtgärda har utförts inom energiprojektets ram. Likaså finns en inventering gjord för avloppsanläggningar, pumpstationer och vattenanläggningar när det gäller det processmässiga där åtgärder betas av efter hand. Vad gäller reservoarer följs också en plan för prioriterade åtgärder som ska utföras de närmaste åren.

För dricksvattenanläggningar såsom reservoarer och verk gjordes en övergripande utredning 2010 av vad vi skulle behöva förbättra på våra anläggningar för att få en säker hållbar vattenförsörjning. Utredningen resulterade i en prioriteringslista som förvaltningen nu använder i planering av åtgärder.

Styrande principer

Vid prioritering av investeringsbudgeten måste hänsyn tas både till av myndigheter ställda krav, hur akut ett behov är att åtgärda för att inte orsaka andra skadeeffekter för människa eller miljö, vilka samordningsvinster som kan göras, samt vilka resursbesparingar som kan erhållas etc. Prioriteringen görs i princip utifrån den rangordningen.

- 1) Implementering av ny lagstiftning (t ex skärpta krav som kräver ny-/om-/tillbyggnation)
- 2) Krav från tillsynsmyndighet (t ex följa saneringsplaner eller åtgärder som behöver vidtas efter påpekande vid tillsynsbesök)
- 3) Upprepade driftstörningar/akuta problem som behöver få en permanent lösning (kan prioriteras ännu högre beroende på dignitet)
- 4) Samordning med gatuomläggning, fjärrvärmeutbyggnad
- 5) Resursbesparande eller kapacitetsskapande åtgärder

En avstämning med de olika sakkunniga inom respektive område inom VA-verksamheten sker och en helhetssyn inom VA-verksamheten vad gäller prioriteringar eftersträvas. Under perioden kommer ett arbete göras för att mer i detalj titta på hur de styrande principerna ska se ut när det gäller förnyelseplanering av ledningsnätet.

Åtgärder som utförs inom driftbudgetens underhålls-/förnyelseram syftar oftast till en driftoptimering genom att t ex se till att få jämna gångtider på pumpar för att undvika onödigt slitage, få en jämn dosering för minskad resursåtgång eller undvikande av akuta, onödiga driftstopp i processerna vilket kan bli fallet vid haveri. Helt enkelt eftersträvas ett vidmakthållande av driftfunktionen.

Analys

Generellt kan sägas att planeringen kan utvecklas ytterligare och eventuellt kan behov finnas framöver att komplettera med personella resurser då befintliga projektledare är mycket hårt belastade.

Utifrån kända problem och driftstörningar som finns i vår databas för ledningsnät och de statusbedömningar som kommer ske årligen kommer förnyelseplaneringen att kunna förbättras framöver. Mer långsiktiga förnyelseplaner för vattenledningsnätet respektive spillvattennätet kommer därför påbörjas arbete med under perioden. (Dock tar det stora huvudledningsprojektet och utbyggnad till Edsgatan-Steffens minne mycket resurser i anspråk just under 2013-2015).

Den uppbyggnad av underhållsbas för verk och anläggningar som pågår kommer bidra till en bättre överblick över underhållsbehovet på de anläggningarna.

Prioriterade åtgärder inom investeringsbudgeten

Det kan ske en viss omprioritering mellan de nedan angivna grupperna för olika anläggningstyper. Ingen grupp har prioriterats bort helt under året.

En höjd ambitionsnivå är det vad gäller förnyelse på ledningsnätet då grundramen utökats för detta ändamål inför perioden. Samordning sker med trafik- och gatuenheten i möjligaste mån. Fortsatt arbete med att minska sårbarhet i dricksvattenförsörjningen är högt prioriterat.

(Belopp i tkr)	Budget 2013	Budget 2014	Budget 2015
Grundram investering	45 000	48 000	48 000

Översikt budget grundram	2013
25310 Vattenverk	2 900
25315 Vattentorn, Tryckstegringar	1 000
25420 Ledningsnät - förtätning	7 500
25421 Ledningsnät - förnyelse	30 000
25430 Övrigt - inventarier, utrustn ...	300
25560 Avloppsverk	1 200
25630 Pumpstationer	2 100
Summa	45 000

Prio	Åtgärder Vattenverk (projekt 25310)	Kostnad
1	Skyllning nya skyddsområden etapp 1	300
2	Staket runt vattentäktzon vid Hertsöga VV och Hynboholms VV	500
3	Skyddsområde Sandtorp	500
4	Utredningar framtida Sörmon	600
5	Elkablage Sörmon	500
6	Radiokommunikation vattenverk	500

Prio	Åtgärder Reservoarer, tryckstegringsstationer (projekt 25315)	Kostnad
1	Tryckstegring Råtorp (ersätta bef Älvåker) – påbörja (forts 2014)	500
2	Övervakning-styrning +ev byte av pumpar Hynboholm	500
3	Förstudie/proj renovering Skåre VTN	XXX

Prio	Åtgärder Ledningsnät – förtätning (projekt 25420)	Kostnad
1	Järpetaberget VS	3 500
2	N Infarten GC etapp 2 (LTA-system)	1 000
3	Osificerade enskilda anslutningar (servisanmälningar)	3 000

Anm Det mesta av VA-verksamhetens kostnader för utbyggnad av ny infrastruktur i t ex exploateringsprojekt som kan ge förutsättning för ökad tillväxt i Karlstad hanteras inom exploateringsbudgeten som MEX förfogar över. Däremot hanteras mindre anslutningar som dyker upp under året inom en del av VA-verksamhetens grundram och det är dessa som redovisas ovan. (Svårbedömd post – kan variera kraftigt)

Prio	Åtgärder Ledningsnät – förnyelse (projekt 25421) (ej rangordnade - står i bokstavsordning)	Kostnad
1	Annelundsvägen Skattkärr	5 000
2	Brisgatan Örsholmen	3 000
3	Bäckängsgatan Vålberg	2 000
4	Ev Kungsgatan Tingvallastaden	2 000
5	Ransätersgatan	1 000
6	Råtorp – ny V-ledn tryckstegring samordnas med GC-väg	1 000
7	Skolgatan Molkom	1 000
8	Strand - dagvattensepareringsåtgärder	4 000
9	Vålbergsvägen	2 000
10	Väse – sanering etapp2 (få bort inläckage, minska bräddning)	5 000
11	Väse Rasta+Brandstation	1 000
12	Zakrisdal norra	500
13	Oförutsett	2 500

Anm. Vad gäller ledningsnätsförnyelse är endast de åtgärder som finansieras via investeringsbudgeten redovisade ovan. Omprioritering kan bli aktuell under året. Åtgärder som finansieras via driftbudgeten är t ex statusbestämning ledningsnät, vissa reliningsobjekt, samt oförutsetta omläggningar av mer akut karaktär.

Anm. Åtgärder för dagvattenhantering (rensning utlopp, inlopp, diken) finansieras av både T&G, N&P och VA-verksamheten. VA-verksamheten avsätter årligen 800 tkr till den gemensamma potten på driftbudgeten.

Prio	Åtgärder Utrustning, inventarier (projekt 25430)	Kostnad
1	Travers i rörförråd på Sörmon för att underlätta vid akutlägen	200
2	Utredning ombyggnad personalutrymmen	100
3	Ombyggnad Skåre ARV personalutrymmen	1 000

Prio	Åtgärder Avloppsreningsverk (projekt 25560)	Kostnad
1	Nytt tillstånd Sjöstad	500
2	Elmatning Skåre ARV	500
3	Rensgaller på avloppsverk (utredn – ev uppstart etapp1)	200
4	Centrifug Sjöstads ARV	XXX
5	Spolvattensystem Sjöstads ARV	XXX

Anm Sandfång Skåre ARV och luftningssystem på de mellanstora verken kommer att byggas om med hjälp av Miljö- och klimatmiljonerna (energieffektivisering) under perioden liksom renovering av slamtorn på Sjöstad.

Prio	Åtgärder Pumpstationer (projekt 25630)	Kostnad
1	Strands pstn (CKS40)	1 650
2	Uno-X pstn Skåre (SES2)	250
3	Skogen pstn Skåre (SES1)	200